

ΙΡΛΑΝΔΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΖΑΡΒΑΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΚΑΤΑΤΟΠΙΣΜΟΣ & ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΘΕΜΑ: ΙΡΛΑΝΔΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ξεκινούμε με την εξής προκείμενη: όταν αναφερόμαστε στον Ιρλανδικό πολιτισμό, πρέπει να έχουμε υπόψιν μας όλους εκείνους του πολιτισμικούς συντελεστές που προσδιορίζουν τον αρχαίο πολιτισμό Κελτών και Γαλατών.

ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΕΛΤΕΣ ΚΑΙ ΓΑΛΑΤΕΣ

Τα ονόματα Κέλτες και Γαλάτες, σημαίνουν την ολότητα των Κελτικών και Γαλατικών φυλών. Όταν ήρθαν προς επιμειξία με ετέρους λαούς, σχηματίστηκαν οι φυλές των Κελτιβήρων στην Ισπανία, των Κελτολιγύων στην Ν. Γαλλία και των Κελτοσκυθών, καθώς και των Ελληνογαλατών.

Από τον Ε΄ προ Χριστού αιώνα, είναι ήδη εγκατεστημένοι στην Κεντρική Ευρώπη, στη Σκυθία αλλά και στο Θουρίγγιο Δρυμό. Πιεζόμενοι από τις γερμανικές φυλές του βορρά, αναγκάστηκαν να μετεγκατασταθούν σε άλλες χώρες της Δ. Ευρώπης. Κατά τους χρόνους εκείνους, ο μεγαλύτερος όγκος του Κελτικού πληθυσμού, ήταν συγκεντρωμένος στις περιοχές του Δουνάβεως και τις χώρες που έκαιετο στη δεξιά όχθη του Ρήνου. Από τις περιοχές αυτές, οι Κέλτες εξόρμησαν πρώτα προς τις περιοχές της Γαλατίας, της Ισπανίας και της Βρετανίας καθώς και στην Ιταλία και τέλος, προς τη Βαλκανική χερσόνησο και την Μικρά Ασία.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΛΤΩΝ

Οι Κέλτες δεν αποτελούσαν ενιαίο κράτος, αλλά διαιρούνταν σε έναν μεγάλο αριθμό φυλών, εκ των οποίων κάθε μία είχε την δική της πολιτική οργάνωση, πράγμα που τους έφερνε πολλές φορές σε εσωτερικές διαμάχες, με αποτέλεσμα να αντιμάχονται μεταξύ τους. Εκάστη φυλή διαιρούνταν σε δήμους, π.χ. η φυλή των Ελβετών διαιρούνταν σε 4 δήμους, με μέγιστο αριθμό 200.000 ανδρών. Στην κοινωνική τους οργάνωση διακρίνονταν σε ελευθέρους και δούλους. Η άρχουσα τάξη μεταξύ των ελευθέρων, ήταν οι ευγενείς, τους οποίους ο Καίσαρ (Γάιος Ιούλιος, 102 π.Χ.- 44 π.Χ.) αποκαλούσε Ιπείς [βλέπε, "Bella Gallico" Απομνημονεύματα περί του Γαλατικού πολέμου, σε μετάφρ. Του W.A. McDevitte και W. S. Bohn (1869)]. Το μεγαλύτερο μέρος του λαού, ασχολούνταν με την γεωργία και την κτηνοτροφία, οι ευγενείς με τα όπλα, τον πόλεμο και το κυνήγι. Οι φτωχοί και αδύνατοι- κοινωνικώς-πολίτες, ήταν συνήθως προστατευόμενοι κάποιου ισχυρού πολεμιστή, τον οποίο και συνόδευαν στον πόλεμο (soldurii, σιλόδουνοι). Την θρησκευτική τάξη την αντιπροσώπευαν οι Δρυΐδες, οι οποίοι και αποτελούσαν ανώτατο ιερατικό γένος. Το όνομα Δρυΐδης κατά τον Alexander Hislop, «δεν προέρχεται από το ελληνικό δρυς ή

το κελτικό Deru (ντέρου), αλλά από το ιρλανδικό όνομα Droï (ντρόι)» (βλ. Alexander Hilsop «Αι δύο Βαβυλώναι», εκδόσεις Γιαννίκου, σσ. 175-176)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΛΤΩΝ

Η πολιτική οργάνωση των Κελτών ήταν αριστοκρατική. Σε κάθε φυλή προΐσταντο ο ηγεμών, ενώ στις Κελτικές φυλές της αριστερής όχθης του Ρήνου εμφανίζεται και ο θεσμός των εκλεγμένων αρχόντων.

Βιβλιογραφία- Πηγές:

Molliere, “Introduction a l’histoire dee Gaulois” (Λυών 1896)

Driesmans, “Das Keltentum in der europaischen Blutmischung (Λειψία 1900)

Arbois de Jubainville, “La famille celtique” (1905)

G. Douthin, “Manuel pour server a l’etude de l’antiquite celtique” (β’ έκδοση 1915).

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Οι ιστορικές πηγές – εν αντιθέσει προς την ποίηση και τη μυθολογία και ευρύτεως τη λαϊκή θυμοσοφία- είναι ελάχιστες. Κατά την εποχή του Ιουλίου Καίσαρος επικρατούσε σε όλη τη Γαλλία η πολυθεΐα. Το θρησκευτικό συναίσθημα ελάμβανε έκφραση διά της κατασκευής υπερμεγεθών αγαλμάτων που αντιπροσώπευαν τις ιεραρχημένες θεότητες του Κελτικού- Γαλατικού πανθέου. Ο Καίσαρ αναφέρει τελετές λατρείας κατά τις οποίες καίγονταν άνθρωποι, ανασκολοπιζόνταν (παλουκώνονταν) και σταυρώνονταν (βλ. Γαλατ. πολ. γαλλικής και αγγλικής μεταφράσεως υπό L. A. Constans και H. D. Edwards).

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Από παλαιότατες ιρλανδικές ωδές μπορούμε να αντλήσουμε ολίγα σχετικά στοιχεία περί της μυθολογίας των Κελτών. Συγκεκριμένα γνωρίζουμε τον ηλιακό θεό Λουγ, και τους υιούς αυτού. Επίσης, στους Κελτικούς μύθους, γίνονται αναφορές και σε κάποιους αυτόχθονες ήρωες της Κελτικής φυλής, όπως: Μακ Τάιλ (ο υιός του Πελέκεως), Μακ Γκεχτ (ο υιός του Αρότρου). Συχνή είναι επίσης και η χρήση του προσηγορικού ονόματος Ντέβα (Θεά, Θεΐος, εκ της σανσκριτικής λέξης Deva, εξ ου και Deum στα λατινικά).

Βιβλιογραφία- Πηγές: Dom Bauquet, “Historiens des Gaules et de la France” (Paris 1738)

H. Cougny, “Extraits des outeurs grecs concernant l’histoire et la geographie de la Gaule” (Paris 1878 et suiv.)

Zeuss, “Grammatica celtica” (Berlin 1870)

Stokes, “Urceltischer Sprach Schatz” (Goettingue, 1894).

Γουίλιαμ Μπατλερ Γέητς, «Παραμύθια και παραδόσεις της Ιρλανδίας», μετάφραση στα ελληνικά Αλίνα Πασγαλίδη, έκδ. της «Εστίας».

*Κείμενα αρχαίων ιστορικών και περιηγητών όπου αναφέρονται γεωγραφικά και ιστορικά στοιχεία των αρχαίων Κελτών και Γαλατών:

Εκαταίος ο Μιλήσιος (περιηγητής 6^{ος}-5^{ος} π. Χ.), “Fragmenta FG rH 1: 1A:7-47” volume ed. H. J. Mette, “Die Kleinen Griechischen Historiker heute”, Iustrum 21 (1978)- F 1a, 1, F fragment 18 a line 10 και F 1a, 1, F fragment 54, 55, 56 (αναφορές σε Κελτικές πόλεις)

Ηρόδοτος, «Ηροδότου Ιστορία»: Historiae, ed. Ph. E. Legrand, “Herodote Histories, Les Belles Lettres”: Book 2, Ευτέρπη, section 33 line 11 και Book 4, Μελπομένη, section 49 line 14

Πολύβιος (Ιστορικός, 3^{ος}-2^{ος} αιώνας π. Χ.), «Πολυβίου Ιστορία» Historiae, ed. T. Bottner- Wobst “Polybii historiae”, volume 1-4 Leipzig, Teubner, Book 1.

Διονύσιος Αλικαρνασσεύς (1^{ος} αιώνας π. Χ.), “Antiquitates Romanae”, ed. K. Jacoby, Leipzig, Teubner: Book 1, chapter 10 section 3, Book 1, chapter 38 section 2, Book 1, chapter 74, section 4 και Book 1 chapters 74 και 89, Book 7, chapters 3 και 70 και Book 13, chapter 6.

Σημαντικές αναφορές γίνονται και στο «Περί του Γαλατικού Πολέμου» (“De Bello Gallico”) του Ιουλίου Καίσαρος.

Σημείωση: Για τα παραπάνω έργα των αρχαίων συγγραφέων, προτείνονται οι εκδόσεις Loeb classical library, Harvard University Press (διάθεση από τις εκδόσεις Πολιτεία).

ΚΕΛΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Οι ρίζες της ανάγονται στους πεντατονικούς τρόπους, οι οποίοι και αποτελούν τη βάση για τους εξατονικούς και τους επτατονικούς τρόπους (τους οποίους και χρησιμοποιούν). Τα βασικά όργανα είναι harp, bagpipe και fiddle (βιολί). Η χρήση της άρπας ήταν πολύ εκτεταμένη, καθώς συνόδευε τους πολεμιστές (highlanders), στη μάχη (βλέπε, την ιστορική μάχη στο Harlaw, 1411 μ. Χ.)

Το bagpipe έχει μακράν ιστορία στην Κελτική κοινωνία. Οι warpipes και οι smallpipes στη Σκωτία, οι Villeannan pipes της Ιρλανδίας και το biniau, μικρό όργανο, ήταν σε ευρυτάτη χρήση στη Βρετανία.

Η παράδοση του fiddle, αποτελεί μεταγενέστερο πολιτισμικό επίτευγμα, παρότι ήταν ήδη γνωστό στη Σκωτία πριν από το 1680. Η εργογραφία του συγκεκριμένου οργάνου, εμπλουτίστηκε τον 19^ο αιώνα. Πολλές παρτιτούρες Κελτικών τραγουδιών

μεταγράφηκαν, σε αντιδιαστολή προς άλλα παραδοσιακά είδη μουσικών συνθέσεων που δεν διασώθηκαν ούτε και από την προφορική παράδοση.

Στη σύγχρονη εποχή, τώρα, είναι αρκετές οι κέλτικες επιρροές στην ποπ μουσική. Κατάλοιπα της κελτικής μουσικής απαντώνται σε συγκροτήματα καλλιτεχνών όπως οι Ashley Macisaac, Natalie MacMaster, Barra MacNeils, The Rankiws.

ΙΡΛΑΝΔΙΚΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

ΙΡΛΑΝΔΙΚΟ ΦΛΑΟΥΤΟ: Το ιρλανδικό φλάουτο εμφανίζεται σε γκραβούρες του 15^{ου} και 16^{ου} αιώνας. Από τις αναπαραστάσεις αυτές, δύναται κάποιος να αντιληφθεί ότι το όργανο αυτό ήταν ευρέως σε χρήση στα στρατιωτικά τάγματα, αλλά ταυτοχρόνως πλαισίωνε μουσικά τις κοινωνικές εκδηλώσεις των διαφόρων τάξεων, συμπεριλαμβανομένης και αυτής των κληρικών.

Στο μεσαίωνα καθώς και στην Αναγέννηση, το φλάουτο είχε κυλινδρικό σχήμα, έχοντας παραλλήλως την κατασκευαστική ιδιοτυπία να μην συντονίζονται η υψηλή με την χαμηλή του οκτάβα.

ΙΡΛΑΝΔΙΚΟ ΒΙΟΛΙ (The fiddle style of playing): Ο όρος fiddle style αφορά σε έναν συγκεκριμένο- ιρλανδικό- τρόπο παραγωγής ήχου στο βιολί, ο οποίος και τον καθιστά διακριτό προς αυτούς του ευρωπαϊκού χώρου. Συγκεκριμένα, ο ήχος παράγεται με μακρά, διακεκομμένα κτυπήματα της χορδής.

ΙΡΛΑΝΔΙΚΗ ΑΡΠΑ

Βιβλιογραφία:

Bunting, Edward. *Ancient Music of Ireland. Originally 3 volumes, 1796-1840* (Waltons 1969).

Baines, Anthony. *The Oxford Companion to Musical Instruments.* Oxford University Press, 1992.

Anderson, Otto. PhD. *The Bowed-Harp: A Study in the History of Early Musical Instruments.* (ed. The New Temple Press, London 1930)

Armstrong, R.B. *The Irish and Highland Harps.* Edinburgh 1904, επανεκδ. από το Irish University Press στο Δουβλίνο το 1969.

Clemencic, Rene. *Old Musical Instruments* (μετάφρ. από τον David Hermges) ed. G.P. Putnam's Sons, New York 1968.

Walker, Joseph C. *Historical Memoirs of the Irish Bards.* New York: Garland Publishing, Inc., 1971.

Scholes, Percy A. *The Oxford Companion to Music, 10th Edition.* Oxford University Press, 1970.

Ossian Publications. *The Complete Works of O'Carolan.* With intro by Gráinne Yeats. Ireland, 1989.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

- 500 π.Χ.: Η κάθοδος των Κελτών προς την Ισπανία, αφού ήδη είχαν καταλάβει μεγάλο μέρος της Γαλλίας. Την ίδια περίοδο πέρασαν στην Βρετανία και κατέλαβαν τις νότιες περιφέρειές της.
- 400 π. Χ. Κατάκτηση της Γαλλίας. Στην περιοχή της Ισπανίας, αφού οι Κέλτες αναμείχθηκαν με τους Ίβηρες, αποτέλεσαν τους Κελτίβηρες. Η κυριαρχία των Κελτών στην Ισπανία είχε διάρκεια 200 έτη.
- 240 π. Χ. Οι Κέλτες αποσύρονται πέρα των Πυρηναίων λόγω των συγκρούσεών τους με τους Καρχηδονίους, οι οποίοι με αρχηγό τους τον Αμίλα Βάρκα και τον Ασδρούβα (219 π.Χ.) προέβησαν σε κατάκτηση της χώρας αυτής.
- 238 π.Χ. Υπετάχθησαν στους Ρωμαίους, όμως στις περιοχές της Γαλλίας και της Βρετανίας διατήρησαν την ανεξαρτησία τους μέχρις ότου υπετάχθησαν υπό του Καίσαρος Αυγούστου. Περί το τέλος του 1^{ου} αιώνας μ. Χ. το πλείστον των Κελτών είχε οριστικώς υποταχθεί στους Ρωμαίους.

Έως και το 300 μ. Χ., στις κατακτημένες περιοχές των Κελτών και Γαλατών ισχύει η πολυθεία

Στον Ιρλανδικό χώρο, συγκεκριμένα:

Έχουμε τα παλαιότερα γνωστά βασίλεια τα οποία και είναι: Του Ωλστερ, του Λέινστερ, και του Μόνστερ. Επί βασιλείας Χαίρναντστογκ, επεκτάθηκαν τα όρια του Ιρλανδικού κράτους μέχρι τη Βρετανία, την Ουαλλία και την Γαλλία.

- 300 μ. Χ. Ιδρύθησαν μοναστήρια και έτσι οι Ιρλανδοί ήρθαν για πρώτη φορά σε επαφή με τον Χριστιανισμό.
- 5^{ος} αιών. Ο επίσκοπος Πατρίκιος ίδρυσε την Ιροσκωτική Εκκλησία.
- 7^{ος} αιών. Η εκκλησία της Ρώμης ξεκίνησε συστηματική προσπάθεια για να λάβει υπό τη δικαιοδοσία της την Ιρλανδική εκκλησία.
- 8^{ος} αιών. Επιδρομές των Νορμανδών οι οποίοι ίδρυσαν μικρά βασίλεια κατά μήκος των ακτών, κτίζοντας πολλές πόλεις (Δουβλίνο, Ουώτερφορντ).
- 1000 Εθνικιστική κίνηση για την αποτίναξη του ξενικού ζυγού (Ο Μπράιαν ηγείται της κινήσεως αυτής).
- 1004 Ο Μπράιαν ανηγορεύθη βασιλεύς. Σημειώνεται νίκη εναντίων των Νορμανδών στην περίφημη μάχη του Κλόνταρι.

ΙΡΛΑΝΔΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

- 1172 Ο Ερρίκος Β΄ της Αγγλίας, καθυπέταξε τους ντόπιους βασιλείς και διεμοίρασε την νήσον σε διάφορους στρατηγούς και αυλικούς του. Ακολουθούν εξεγέρσεις.
- 1295 Ιρλανδική βουλή. Σημαντική εξέγερση αυτή του Ιρλανδού λόρδου Θωμά Φιτς Γκέραλντ.
- 1541 Ο Ερρίκος Η΄ αναγκάζει την ιρλανδική βουλή να τον ανακηρύξει «Κύριον της Ιρλανδίας». Σημειώνονται εξεγέρσεις με αρχηγούς τους Ο΄ Νέλ και Ο΄ Ντόννελ κατά τα τέλη του 16^{ου} αιώνα
- 1641 Σφαγή των Άγγλων από τους Ιρλανδούς.
- 1649-1650 Εκστρατεία Κρόμβελ, η οποία οδήγησε στον εκπατρισμό και τον θάνατο πολλών χιλιάδων Ιρλανδών.
- 1732-1791 Ιδρύεται το ιρλανδικό πατριωτικό κόμμα, με πολυάριθμα μαχητικά σώματα. (1782 μ.Χ., επιτυγχάνεται η εκ νέου αναγνώριση της ιρλανδικής βουλής).
- 1791 Ίδρυση της Εταιρείας των Ηνωμένων Ιρλανδών.
- 1801 Ο άγγλος πρωθυπουργός Πιτ, αποφασίζει την ενσωμάτωση της νήσου στο βρετανικό βασίλειο.
- 1829 Χειραφέτηση των καθολικών.
- 1845 Μεταναστευτικά ρεύματα ιρλανδών προς τις Ηνωμένες Πολιτείες.
- 1870 Προτείνεται η αυτονομία της νήσου με αποτέλεσμα την αντίδραση της βουλής των Λόρδων.
- 1906 Ιδρύεται η οργάνωση «Σιν Φάιν» (ημείς μόνοι).